

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

IV. Uniunea in 1851—1864.

Periodulu de doispredece ani alu absolutismului nu e defuitu mai bine decatu prin chiaru cuventele imperatului, cu care Mai. S'a isi incepe manifestulu seu din 20 Octobre 1860. „Candu amu ocupatu eu tronulu strabuniloru mei, monarchia era data in prad'a unoru cutrieraturi violente.“ Mai la vale vorbindu despre necesitatea concentrarii poteriloru imperatulu dice: „Patimele involburate si suvenirele doreróse ale celui mai deaprópe trecutu au facutu, cá miscarea libera a elementeloru neamice care pucinu mai nainte se combatusera, se fia ou nepotintia.“

Cu alte cuvente: absolutismulu a fostu unu malum necessarium ce nu s'a potutu incungiura, o dictatura pedepsitoare preste totu pentru pecatele mai multora. In acelu timp de pedépsa necum se póta discuta cineva cestiuni politice vitale, precum este si uniunea Transilvaniei cu Ungaria, dar' ajunseramu la atata, catu in acte oficiale si in foi publice nu era ertatu a intrebuintia termini precum sunt natiune, natiunalitate, nici a memora anulu 1848. Totusi candu amu intratu in an. 1861 si amu tienutu conferintia romanésca la Sibiu, cestiunea uniunii era mai totu asié prospeta, noua si — se spunemu si aici intregulu adevéru, totu asié spaimantátore pentru romani cá si in an. 1848.

Acésta impregiurare se adevéri in modu fórte batatoru la ochi in desbaterile din siedintiele II si III pre oatu in a-oeleasi conferintia se ocupá cu statorirea unoru principia de o lege electorala, pentruca afara de vreo cinci insi nimeni altulu nu mai voia se scia cova de legea uniunii din 1848. Tóte luptele politice oate au decursu dupa aceea in an. 1861 intre intielegintia romanésca si intre unionisti prin comitate pana la Noembre au avutu totu acelu caracteru antiunionistu. Tóte deputatiunile romanesci cate au fostu tramise la Vien'a din tómn'a an. 1860 si pana tardiu in 1861 au fostu totuodata insarcinate de a lucra in contra uniunii, séu mai bine a unificarii, a fusiunii Transilvaniei cu Ungaria. In decursulu anului 1862 patimele au fostu demolite séu mai bine re'nfrate, opiniunile re'impinse de aceea despre acelu anu mai bine tacemu, pentruca prea naltulu rescriptu din 18 Octobre 1862 esitu la petitiunile de mai nainte ale romaniloru anume cu privire la tienerea unui congressu nationalu isi avú ale sale urmari numai in Apr. si Maiu 1863. In acestu anu precum celelalte natiuni, asié si a nóstra fu provocata a lua parte la nescé alegeri pentru o dieta, pe care o asteptá 11 propusetiuni regesci, dintre care nici un'a nu coprindea uniunea. Dintre toti unionistii vechi abié intrara vreo siese insi cá deputati; aru fi potutu inse intra si siesedieci, pentruca pre deputatii dietei din 1863 nimeni pre lume nu ia intrebatu de oredintia loru politica, nici instructiuni nu li s'au datu, oi ei au fostu alesi mai multu numai dupa unu felu de renume ce 'si castigasera care mai de multu, care mai de curendu, séu si numai dupa instinctu.

Preanaltulu rescriptu deschidietoru cuprinse curatu, ca corón'a lasa cestiunea uniunii neatinsa; de oprirea inse a desbaterii asupra ei nici vorba nu potea fi, pentruca diet'a transilvana se bucurá de pretiosulu si preafrumosulu dreptu alu initiativei. Cu tóte acestea candu dn. Carolu Maager intr'o cuventare lunga a sa pretinse dela dieta cá cestiunea se se ia in desbateré meritoria, combatutu intre altii de metropolitulu gr. cat. Al. St. Siulotiu cu temeiri numeróse, neajutatu intru nimicu de unionistii cati siedea in dista, fu respinsu spre mirarea multora in unanimitate. Si totusi mic'mi vine a crede si acum, ca ar fi fostu o prudentia politica a se invoi, cá in diet'a din 1863 si anume tocma cu ocaziunea adresei uniunea se se ia in desbateré formalá meritoria. Acésta nu s'a intemplat; unionistii voru dice fara indoiéla, ca dela o dieta asié servila nici ca s'a potutu altmintrea. Ei bine,

eu credu asié, ca celu multu in cursu de doua luni se va alege curatu, déca diet'a din 1863—4 au fostu in adevéru servila, séu inca ca fost'a ea mai servila decatu oateva alte diete si transilvane si ungurenesci pana la 1848. Hei Dómné! cu totulu alte bóle fusesera acelea de care suferia diet'a din 1863—4, din a caroru cauza nu a lucratu cu sporiu multu mai mare de catu lucrase ea. Se vedemu inse, óre alte diete voru remanea scutite de asemenea bóle. De altmintrea membrii dietei din 1863—4 carii n'au outesatu a vorbi si a striga in aceea, au acum si mai alesu dupa esirea manifestului din 20 Septembre ocaziunea cea mai buna de a'si resbuna si a spune totu ce li s'a fostu intemplat si pe facia si pe dupa oulise in aceea, ear' alegenduse in diet'a din 19 Noembre a vota dupa poff'a inimei loru. Numai in acestu casu se'si ia sam'a prea bine, ca potu fi usioru intrebati: Pentru ce dara nu ati depusu mandatulu? Inse despre liberalismulu si aervilismulu dietelor si alu parlamentelor altadata órecandu mai inadinsu. Cu acésta ocaziune este destulu a observa cá prin trécatu numai atata, ca nici unu romanu din cati au alergatu dela 1860 incóce in deputatiuni la Vien'a si nici unii din cati au votatu adres'a dietala din Aug. 1863 substernuta cá respunsula cuventulu de tron si cati au votatu inarticularea cunoscutelor doua acte de statu si inarticularea natiunii romanesci si a confesiuniloru si legea pentru limbi scl., cá ómeni de omenia si cá romani demni de renumele strabuniloru, in casu candu aru fi alesi pentru diet'a din 19 Nov. a. o., nu mai potu vota nicidecum pentru uniunea cea coprinse in artic. I din 1848; eara de aci urmésa, ca déca cumva natiunea romanésca locuitoare in Transilvania, séu déca mai voiti fia si numai totalitatea intielegintieiale de cateva mii in an. 1865 ar affá cu cale, cá cu ocaziunea revisiunii susu citatului articulu se'si abnege trecutul de aprópe de 18 ani si se priimésca neconditionat'a uniune adica fusiunea, ea védia ce va face; numai in acelu casu natiunea trebue se'si caute cu totulu alti representanti ai opiniunii sale si se se ferésca mai anume de aceea, carii au luat parte activa in deputatiunile romanesci si in diet'a din 1863—4, eara acésta cu statu mai virtosu ca intre aceea sunt multi, carii in an. 1848/9 au combatutu uniunea cu numai cu cuventulu ci si ou ferulu; cu alte cuvente: trecutul loru intregu ii arata ca pana in dilele mai din urma au fostu determinati antiunionisti, prin urmare ca ei nu potu avé nici cá romani si nici cá patrioti transilvani doua consciintie, ci numai un'a, nici isi potu da ei insii testimoniu de rebeli in an. 1848/9.

V. Revisiunea in an. 1865.

Revisiunea pe campulu legislatiunii are unu intielesu fórte largu. Orice lege séu tocma si o constitutiune intréga se revede, adica se ia la o cercetare, esamenu, desbateré, sventurare noua atunci, candu séu unulu din cei doi factori legislativi, séu amendoi, séu opiniunea publica cea sanatósá ne indetulanduse cu efeptele unei legi, séu cu ale unei constitutiuni pretindu cá aceeaasi ori numai se se modifice in catuva, ori se se prefaca in unele parti esentiale, séu se tréca preste totu prin reforma órecare, séu cercetata cu deameruntulu si aflata de necorespondistóre binelui publicu, séu tocma de periculósá, séu ascundietóre de simburii unoru rele mari, se fia delaturata ou totulu. S'a intemplat deci, ca o lege órecare s'a supusu la revisiune acurata, fara cá totusi se se fia schimbatu in ea a litera macar; alta earasi supusa la revisiune s'a schimbatu mai multu séu mai pucinu si earasi alt'a in urma-rea revisiunii s'a scosu si stersu cu totulu din cartea legiloru tierii.

Candu revisiunea unei legi se cere si dispune de catra insusi suveranulu, atunci de sine se intielege, oa sanctiunea legii este suspinsa, prin urmare ca cetatienii de statu au reoastigatu dreptulu de a supune acea lege la discussiunea loru libera, intru nimicu marginita.

Suveranulu prin preanalt'a sa patenta de dato Laxenburg 1 Septembre an. 1865 conchiamá pe 19 Noembre a. o. la

Clusiu o dieta carea este a se compune numai din elementele prevedute in art. de lege XI din 1791 amestecate si cu unele care sunt a se mai octroa intru intielesulu schimbatoru impregiurari pre langa unu censu de 8 fiorini v. a. afara de darea capului si de crescaturi. In acea dieta se va propune „că singurul si unicu obieptu alu desbaterii Revisiunea articolului I de lege din anulu 1848, despre uniunea Ungariei si a Transilvaniei cu privire la interesele ce sunt ambeloru tieri comune*).

Acestea cuvente ale patentei suna chiaru si categoricu. Diet'a din 1865 este lipsita cu totulu de dreptulu initiativei, ea nu va mai putea lua altu obieptu in desbatere, decatu numai artic. I din 1848 spre — revisiune. De aici se vede, ca consiliarii de acum ai Corónei au presupusu cu privire la desu numitulu articulu de lege doua alternative, adica: séu primirea din nou si neconditionata a uniunii cá si in an. 1848, séu simpl'a respingere si delaturare a ei. In casulu dinteiu membrii adunarii din Clusiu s'aru scula de acolo si s'aru duce dreptu la Pest'a. In casulu din urma acésta tíera s'ar afla dintr'odata pusa intre Diplom'a din 20 Octobre 1860 si intre manifestulu din 20 Septembrie 1865.

Intr'aceea se mai póte cugeta inoa si o a trei'a alternativa; eara aceea ar fi, candu diet'a din Clusiu ar respinge neconditionatu artic. I din 1848 asié precum s'a improvisatu acelasiu prin diet'a revolutiunaria fara picu de observare a formeloru parlamentare si fara nici o desbatere libera si regulata, n'ar respinge inse ide'a regularii referintieloru Transilvaniei catra Ungari'a, oi reducendu cestiunea la an. 1847 si imbinanduo cu preaumilit'a representatiune din 3 Noembre alu acelui anu substernuta de catra dieta la tronul s'ar roga din nou, cá Maiest. S'a se binevoiésoa a demanda respektiveloru diete alegerea si compunerea din sinulu loru de cate o comisiune asié numitarenicolara, carea se fia insarcinata a se ocupa numai cu statorirea conditioniloru, dupa care aru fi a se regula definitivu referintiele marelui Principatu alu Transilvaniei catra Ungari'a, déca esista in adeveru asemenea referentie. Intr'aceea diet'a din Clusiu cá un'a care nu se póte ocupa cu vreo alta propusetiune, s'ar putea proroga dupa impregiurari pana candu respektivele comisiuni aru fi gat'a cu lucrarile loru.

Altii modifica a trei'a opiniune formulanduo asié: Articolulu I alu dietei transilvane din 1848 se respinge neconditionatu. Regularea referintieloru de dreptu publicu dintre Ungari'a si Transilvani'a se priimesce in principiu; pe tractarea inse meritoria si respektive conclusele dietale asupra acestei cestiuni se amana séu proróga pana dupa regularea definitiva a referintieloru dintre Ungari'a si coróna, dintre Ungari'a si tierile de dincolo de Lait'a. (Va urmá.)

Instructiunea si provocarea pentru alegeri la diet'a din Clusiu.

Intocma dupa cum se tramisera instructiunile pentru alegeri de deputati pre la orasiile din comitate si din secuime, se tramitu acelasi acum prin comesulu natiunei sasesci cu Nr. 1138/1865 23 Sept. la tóte magistratele din sasime. Punctele instructiunii sunt aceste:

1. In scaunele si districtele sasesci, precum si in cetatile libere regie si in Orastia au dreptulu de alegere atatu aceia, cari dupa datinele legi art. XI din an. 1791 erau indreptatiti la alegere, catu si cei ce se dechiarara indreptatiti prin rescriptulu imperateecu de conchiamare, avendu censulu de 8 fl. v. a. fara dare pe capu si crescaturi, se chiama in persóna la alegere, de sine se intielege, ca in scaunele si districtele, ale caroru cetati sunt indreptatite la alegere desclinita, alegatorii aceloru cetati nu se potu impartasi si la alegerile districtului, precum nece districtualii la alegerile din aceleasi orasie.

2. Alegatorii indreptatiti in tóte jurisdictiunile se se conscrie comuna de comuna si in consemnatiunile facute dupa must'r'a alaturata.

3. Siefulu jurisdictiunii otaresce din mediuloculu comunitatii atatea comisiuni insarcinande cu conscrierea, oate socotesce a fi de lipsa, cá conscriptiunea se se facea cu cea mai mare intetire.

4. Batea la conscriptiune pentru cei dechiarati cu dreptu

*) . . . „und ist diesem Landtage als ausschliesslicher „und alleiniger Gegenstand der Berathung die Revision des I. „Gesetzartikels vom Jahre 1848 über die Vereinigung Ungarns „und Siebenbürgens bezüglich der beiden Ländern gemeinsamen Interessen vorzulegen.“ —

de alegere dupa censu o formésa tabelele de contributiune din an. 1864, care la cerere se voru da spre intrebuintiare din partea perceptoratorulu. In conscriptiune dupa numele estorufeliu de alegatori, intr'o rubrica deosebita, se se puna si sum'a contributiunii, care o platesce numitulu alegatoriu, luandu afara contributiunea pe capu si crescaturile.

5. Conscripitiunile sunt a se face in 2 ecsemplare.

6. La fiacare comuna trebuie se se dè ecstractulu resp. de conscriptiune, danduse primariulu comunei, pentrucá fiacare se se póta uitá in elu.

7. Spre aducerea reclamatiuniloru (ad. a protesteloru, ca e lasatu afara din consemnatiuni) e a se dá terminu numai de 48 óre, si acést'a se se face cunoscutu prin primariu. — Reclamatiunile pentru primiri mai tardie in consemnatiune séu in contra unoru din cei inscriși se se primésca si conscriptiunile dupa deurgerea terminulu de susu dimpreuna cu reclamatiunile ce aru veni indata se se tramita la chefulu jurisdictiunii.

8. Chefulu jurisdictiunii cu privire la reclamatiunile so-site demanda a se rectificá conscriptiunile prin deosebite comisiuni ecsamenatórie, care sunt a se formá din mediuloculu comunitatii de catra densulu.

9. Conscripitiunile in chipulu acest'a bene rectificate sunt a se tramite indata la r. guberniu spre verificare dimpreuna cu reclamatiunile eventuale.

10. R. guberniu dupa superecsaminare va retransmite unu ecsemplariu din conscriptiunii pentru cá se se iè înainte alegerea, si dupa acést'a alegatorii cei indreptatiti sunt a se provedé cu certificate de dreptu de a alege.

11. Chefulu jurisdictiunii defige tempulu, candu se se incépa alegerile; si acestu terminu trebuie se se arate r. guberniu fara amanare.

12. Chefulu jurisdictiunii in casu de lipsa e indreptatitu a imparti jurisdictiunile supuse in cercuri de alegere deosebite pentru alegerea fiacarui deputatu, luanduse privire la o asemenea proportiune de numerulu locuitoriloru si de estindere.

Alegerile dupa art. XI de lege din anulu 1791 sunt a se esecutá prin votisarea constitutiunala indatinata (?), prin urmare nu prin aclamatiune (prin strigare); despre votisare trebuie se se iè registre acurate si autentice.

13. La votisare ar fi mai corespondentiu a luá înainte pe indreptatiti alegatori dupa comune si procese (cercuri); in totu casulu inse spre a incungiurá nescari neorendueli si conturbari de linisce e a se portá de grigia, cá in unulu si acelasiu tempu se nu vina pré cate multi alegatori deodata.

14. Tóte mesurile privitórie la intreprinderea alegeriloru si lucrarile oficiale se se facea cu iutial'a imperitata, si dirigatoriile supreme resp. trebuie se se opuna cu tóta tari'a agitatiuniloru séu demustratiuniloru ce s'aru ivi, si se prevenia si incercarile de a le provocá, si preste totu pentru sustinerea liniscei si a ordinei se póte grigia stricta suptu responsabilitate.

Acestea sunt punctele instructiunii pentru alegeri si pentru orasiile din comitate. In fine comitele provóca in puterea ordinatiunii guberniale pe magistrata, oá se puna la cale fara amanare conscriptiunile alegatoriloru dupa determinatiunile acestea, se le esecutese cu tóta iutial'a si acurateti'a si se-i tramita si lui o copia autentica afara de ceea ce se tramite la r. guberniu, spre intrebuintiare oficiósa.

Subscrierea e asia: Comesulu natiunii sasesci in Transilvani'a.

Schmidt m. p.

Brasiovu 3 Oct. (Pregatiri la alegeri.) Comunitatea sasésca de aici face tóte pregatirile recerute de legea din 1791 pentru adunarea dela Clusiu ce se va deschide in 19 Noembre a. c. Pregatirea inse cea mai insemnatóre si pusa la loculu antaiu este Instructiunea ce se va dá in numele alegatoriloru si de care deputatii alesi au a se tiené strinsu sub pedépsa de a fi rechiamati cu rusine, séu póte de a li se intempla ceva si mai reu, adica de a fi pedepsiti intru intielesulu legiloru tierii. Odinióra asemenea instructiuni se tienea in secretu pana la intrarea in dieta. Mai tardiu unele jurisdictiuni luasera datin'a de a le publica. In orice casu, de aici deputati nu se voru tramite, pana candu cei alesi nu se voru indatora ca se voru tiené strinsu de instructiunile date. Ni se pare ca in sasime preste totu se va pune si astadata unu mare temeiu pe instructiuni. Multi adica se temu, cá nu cumva se o mai patia cu deputatii precum o au patitu si in diet'a din 1848 de es. scaunele Sibiu, Segisior'a, Mercurea etc., cá aceia un'a se promita acasa si cu totulu alt'a se vorbésca si se votese in dieta. —

Intre romanii de aici inoa a inceputu a se vorbi cate ceva

despre normele alegerii, inse nu prea cu acelu interesu la cestiunea dilei, precum se intempla acést'a in alte tienuturi. Intr'aceea ce scii? Celu care vine la ór'a a unspredeceea inoa e binevenitu, pentruca in cele din urma in timpuri cá acestea un u felu de colóre trebue se ia fiacine, si inca un'a din siese colóre ale curcubeului, pentruca a sieptea, adica cea négra este colóreá mortii.

Unu cetatiénu.
Blasiu 28 Sept. (Pusetiunea nóstra, si ce avem de a face?)

. . . . Natiunea romana in Transilvani'a e ingrugiata fórte de autonomi'a patriei s'ale, candu vede érase apucaturile si jocurile cobitorie ale unei parti a poporatiunei patriei, si mai vertosu se nelinicesce, candu patri'a s'a Transilvani'a, cu carea a concursu acum si nu de multu la provocarea Maiestatii S'ale a imperatului spre intregirea senatului imperiale, o vede lasata in voi'a valuriloru luptei pentru a mai fi séu nu; — una impregiurare, prin carea se vede atacata si in derepturele esistintii s'ale nationale, cari cu multa truda si asteptare abia si le a fostu esoperatu in tempulu mai de curendu! —

In aceste impregiurari demne de tóta consideratiunea seriósá de sene se nasce intrebarea: oa óre cu potentia e cá, precandu cei ce au redicatu arm'a cutediatória asupra tronului, se bucura de restituirea derepturiloru sale, romanulu carele si a versatu sangele la chiamarea monarchului seu pentru sustienerea tronului, se remana fara de ceva recunoscintia, — datu fortiei de préda?

Si ne voindu ne intrebamu: ca pre candu alte natiuni, cari pentru interese parteculari patriotice si nationale, la provocarea Maiestatii S'ale cá se concurga cu confaptuirea s'a la scóterea statului din confusiune au respunsu negativu, acum se bucura revindecandulise seuu celu pucinu standu in prospectu a li se revindecá derepturile patriotice si economiconationali; — óre cu potentia e, cá natiunea romana, care din inascutai iubire si credintia catra Imperatulu, la provocarea Maiestatii S'ale, cá se se presentese prin ablegatii sui in senatulu imperiale, pentrucá prin conclucarea reprezentantiloru sei se ajutóre statulu din confusiunea si perplesitatea, in carea se aflá prin negatiunea mai multoru dintre natiunile imperiului, — ne considerandu interese parteculari pentru salvarea intregului a pasitu cu anima resoluta si sincera spre a luá parte in senatulu imperiale si acést'a alu intregi — in modu in catu si ea se se bucare cu totu dereptulu de recunoscintia carea o esprimá Maiestatea S'a si in manifestulu mai recente popóraloru ce au luat parte la senatulu imperiale, in cuvintele: Numai cu recunoscintia ferbinte 'mi potu aduce amente de promtitudine cu care parte mare a imperiului in decursu de 3 ani ascultandu provocarea mea 'si au tramisu representantii sui in capital'a imperiului — dicu cá numai natiunea romana, care in tempuri critice pentru statu a ascultatu cu atat'a promtetudine de Maiestatea S'a, acum se remana — cá in pedépsa — ne ascultata si neconsiderata prin calouele prea cutediate ale noului regimu.

Cautandu la cele ce se vedu si se petrecu inaintea ochiloru nostri, nimiti ne intrebamu: ca pre candu profacerile si scaimbarile nóue ale statului casiuna bucuria tuturor natiuniloru din imperatia, óre e cu potentia cá numai natiunea romana, pre carea cu sacrificiale pentru tronu nu o intre ce nece un'a alta, se remana trista, neman-gaiata, ma ohiaru bajocurita si maltratata!?

Nu, nu, acést'a nu póte se fia; — ca-ci dereptatea, ce trebue se straluce de pre tronu in ochii lumii si ai singurateceloru popóra, sacrificiale si meritele natiunei romane din tempuri critice pentru tronu, in tempuri de proba, óá si cele presente, nu le póte lasá neresplatite. — Nu, ca-ci cu bunetatea de parinte alu popóraloru, cu carea e si trebue se fia iusestratu monarchulu, nu se póte uni óá se lasa, cá pre candu unele natiuni a le imperatiei se bucura, dandulise derepturele in mesura mai mare de catu li se cuvine, natiunea romana, care merita asemenea partenire parintiésca se remana asia tractata. . . .

Tare convinsi dara de aceea ce suntemu si meritamu, incredintiati in sentiulu de bunetate si dereptate alu Maiestatii S'ale imperatului, se ne consultamu si noi cu seriozitate despre calea cea mai aocomodata, pre carea se ne reprezentamu si noi Maiestatii S'ale dorerile nóstre spre vindecare si dorintiele nóstre juste spre implenire. —

Ce se tiene inse de aflarea calei mai corespundiátorie spre scopulu supradisu, e cunoscutu, cumca in ori si ce lucru constanti'a e virtute si consecinti'a e dictamenulu logice si netóse, ce asecura despre conclusu adecuat si naturale. —

Ceea ce fiindu cunoscutu tuturor, aici vine numai intrebarea: a) de lipsa ne e constanti'a si cum vomu fi constanti si b) recerese acum neaparatu de la noi una consciintia strinsa, facia cu viét'a si misioarile nóstre nationale de mai nainte, si oa in ce modu si pre ce cale trebuiu se incepemu actiunea, cá se fimu consecinti?

La care dóue intrebari principali mi am si propusu se respundu in urmatoriale:

a) Ne amu pusu intrebarea, ca de lipsa ne e constanti'a, si oa cum vomu poté documentá ca noi suntemu in caus'a nóstra nationale constanti?

La acést'a intrebare alu carei postulatu e necesariu si a carei resolvare in fapta e una cerintia a esistintii nóstre nationale, —

respundu la partea prima: ca constanti'a e una virtute, carea se recere dela toti si preste totu, pentru óá se 'si póta documentá pnceperea matura si demnitatea barbatésca; — dara cu atatu mai vertosu ne e de lipsa nóua, oari in momentele de facia avem de a representá si aperá una causa santa si momentósá, caus'a esistintiei nóstre nationale, si ne e de lipsa, ca-ci ni o recomanda si esemplulu fratiloru magiari, cari prin constantia au esoperatu ceea ce si densii desperasera in sene, de a mai poté recastigá — dara

respundu la partea a dou'a a intrebării, cum vomu fi constanti?

. . . Si acum resoluti óá in trecutu — se pasimu inainte intru aperarea causei nóstre nationale, ceea ce potemu face cu atatu mai usioru, ca-ci acum nu avem de a representá una natiune sclava si necunoscuta, ci reprezentamu una natiune ce 'si a facutu merite neuitate pentru tronu, si carea cu demnitate 'si a enunciatu emanciparea s'a politica nationala, si cuventulu ei l'a aprobatu si sanctionatu Maiestatea S'a imperatulu! acum celu multu de vomu sacrificá interese private, oa-ci multiamita gratiei Maiestatii S'ale, multiamita tempului si culturai moderne, — mai multu nu ne potu amerintiá sce-nele infiorátorie, productulu barbariei din 1848! —

Dara dela acést'a intrebarea, carea de si in sene si pentru caus'a nóstra e momentósá, totusi facia cu scopulu nostru e numai laterale, se trecemu la o dou'a

In carea ne intrebamu, ca óre de lipsa ne e acum consecinti'a in lucrari si ca cum vomu fi consecinti? —

Respundu la acést'a si mai antaniu la partea prima: oa consecinti'a ne e de lipsa, pentruca e unu atributu alu tuturor lucruriloru in natura; e una recerintia a logice, dara e un'a recerintia incatu mi se pare vitale a causei nóstre nationale, ca-ci de nu vomu fi consecinti, de nu ne vomu tiené de punctulu de manecare si de calea, carea ne e cunoscuta, vomu amblá cá si celu ce lucra fara de scopu, vomu retaci cá calatoriulu pre negura si pre calea necunoscuta, pana ce loviti de sórte si osteniti de struncinaturele caliloru necunoscute ne vomu dá preste capu pre rip'a peri-ei. — Ni e de lipsa consecinti'a si éta la a dou'a parte a intrebării cum-vomu fi in impregiurările de facia critice consecinti?

Respundu: In anulu Domnului 1848, pre candu aristocrati'a magiara — compusa firésece din tóte elementele patriei — de una parte vedinduse constrinsa de cursulu naturei si de spiritulu tempului enunciase — de si cu multe restringeri si rezervari, — eliberarea poporului preste totu si cu acést'a a romanului de la glia si robota; de alta parte inse temenduse de urmarile naturali, cá nu cumva pre acei'a, pre cari i a impilatu in totu modulu, in urma i se védia cu tóta neplacerea maiorisanduo, ori la totu casulu controlanduo in pretensiunile sale arogante, — se ingrugiase de: prin rezervarea derepturiloru feudali nobilitare, si prin conditionarea impartasirei poporului la lucrurile publice dela unu censu insemnatu de dare, care din poporulu fostu robotariu nu mai pucini ilu au si pre basea mosiiloru capetate de la proprietari pentru robotele si suferintiele din mosi si din veci nemene nu potu ajunge, pre poporu si asia pre natiunea romana — pe catu credea — si o a facutu nestricatiósá; — ma óá se se asecuré deplinu si se i impuna mai cu putere, nemicindu si autonomi'a patriei pentru carea mai nainte insa'si s'a luptatu cu tóta resolutiunea — incercase a ne duce pre toti cu nasulu la vét'r'a unghuriei in Pest'a, in patri'a terorismului si a insolentiei unoru ultraisti unghuresci, prin uniunea ori mai bine dicundu fusiunea or' contopirea Transilvaniei cu Ungari'a. —

In aceste momente critice pentru esistinti'a patriei si pentru viét'a nationale a nóstra, pre candu oele insirate se templau nu numai prin ignorarea nóstra formale, dara si prin eschiderea apriata — si precum se vedé — dupa lege dela conclucarea in sortea patriei si a venitoriului nostru nationalu; fii natiunei romane reculegundusi de tóte partile puterea si

barbati'a prin mediuloculu a totu terorismulu si in butulu (mani'a) a tota ferosi'a ce i amelintia, s'au adunatu la conferintia preliminarie la Blasiu, unde intre incurageri de una parte si intre frica si amelintiari de alta parte 'si a esprimitu dorinti'a pentru unu congresu natiunale, in oarele natiunea romana se si redice 'si ea cuventulu viitoriului seu natiunale si alu patriei sale. Ce nu e ou potentia poteriloru unite?

(In fine dice: „se batemu si de repetite ori, ca se ni se deschidia congresulu.“) (Va urmá.)

Blasiu 20 Sept. Domnule Redactoru! Cu inceputulu acestui anu scol. am se-ti cuminecu ore-care sciri imbucurorie. Ca intru adeveru, ce póte fi mai dulce pentru noi, decat candu vedem, ca se facu pasi incununati de succesu pentru iuaintarea institutiunei.

In Blasiu de multu era prea dorita infintiarea unui institutu pedagogicu si in legatura apoi si reorganizarea scoleloru normale de aici.

Ordinariatululu metropolitanu de multu lucra pentru ajungerea acestui scopu. Multiamita energiei cu care s'a inaintatu lucrulu acest'a in tempulu mai deapropo, greutatile sunt invinse. Norm'a e reorganisata. Limb'a germana nu se propune mai multu din manualu germanu (sci Sprachlehr-ulu dinainte de 48) nece latin'a nu se mai propune din „Principia . . . in usum scholarum per M. Tranniae Ppatum“. Personalulu inca e innoitu. Acum se speresa cu totu dereptulu aventarea norme de aici. — Institutulu pedagogicu inca se va deschide in 15 Oct. a. c., atunoi ve voiu scrie mai multe de elu. — u.

UNGARIA. Rescriptulu reg. catra comitatele Ungariei.

Noi Franciscu Iosifu scl. scl.

Indemnata de acea dorintia sincera a inimei Nostre parintesci nisuitoria spre fericirea poporeloru Nostre, ca prin inauguratiunea Nostra regesca, prin incoronarea serbatorésca si prin edarea diplomei inaugurale se intarimu totu mai multu acea legatura de amore, ce ne lega de iubita Nostra Ungaria, — deschidemu de nou terenulu acelu-a, pre care cu staturile tieriei si cu reprezentantii ei se ne potemu consultá si se potemu face legi salutarie mai inainte de tote despre relatiunea imprumutata a **tieriloru** ce se tienu de coron'a santului Stefanu, gloriosului Nostru antecesore apostolicu, — despre deslegarea drepta si cuviintiosa, si chiaru de aceea durabile, a cestiuniloru pendinti de dreptulu publicu, amesuratu relatiuniloru mai noue schimbate esentialminte, si despre consonanti'a in care au a se aduce drepturile constitutionalu a le iubitei Nostre Ungaria cu pretensiunile nerefusabili a le existintiei si pusetiunei de potere a imperiului.

Spre scopulu acestu-a, — si ca dupa deslegarea ferice a susnumiteloru cestiuni interioare, se ne potemu consultá dupa dorinti'a inimei Nostre parintesci cu staturile credintiose a le iubitei Nostre Ungaria si a le partiloru adnecate si cu reprezentantii ei despre despusetiunile legali cuprinse in prea gratiosulu Nostru rescriptu conchiamatoriu dela 14 Fauru 1861, precum si despre altele spre inmultirea ferioarei tieriei, inaintarea intereselor spiritualu si materialu, si alte numerose de mare importantia cari tientescu la inmultirea binelui publicu si nu pota suferi amanare, — am decisu a ordiná si a publicá dieta comuna pentru diu'a de 10 Decembre anului 1865, care e a dou'a domineca in postulu lui cratiunu, in orasiulu Nostru liberu reg. Pest'a, carea din grati'a lui Domnedieu o vomu deschide in persón'a Nostra propria si o vomu conduce.

Dreptu aceea demandandu-ve voua cu seriosetate, vi impunem prea gratiosu, cumca in numitulu locu si tempu fara de exceptiune trebuie se tramiteti din sinulu vostru deputati dupa regulamentululu electoralu publicatu pre bazea art. V din 1848, barbati iubitori de pace si linisce, care se'si recunosca de detorintia a fi de facia la numita dieta, si aolo cu cei lalti prelati si baroni, cu staturile si reprezentantii Ungariei si a le partiloru adnecate se intielega mai deplinu, se se consulte si se desbata despre gratiosele Nostre intentiuni si propuneri, cari tientescu numai la fericirea tieriei, sustinerea si infflorirea ei. Catra voi altminte remanemu aplecati cu grati'a Nostra imperatésca regesca.

Datu in capital'a imperiului Nostru Vien'a, in Austri'a in diu'a a 17 Sept., anulu Domnului 1865.

Franciscu Iosifu m. p.

Georgiu Mailatu m. p.

Ioane Barthos m. p.

Braslovu. Congresulu celu sasescu convocat pre 9 Octombre, a si primitu doi deputati din Brasiovu prin alegere si adeca: pre judele districtualu Bömches si pre secret. Wächter. — Ei nu dicu: Pana Rom'a deliberá, Saguntulu perl. „E neaparatu, ca inteligenti'a se se coadune si se smulga iniciativ'a din manile particulariloru; ea e chlamata la ori ce natiune a da directiunea, si deca-si cunosce acest'a chlamarea, apoi ea va inaugura si domnirea desteptarei politice si morale, care necairi si neci odata n'a esitu de sene de odata pre lume fara premise, ca Minerv'a din capulu lui Jupiter.“ Este cuvinte le adresesa catra inteligentia, in obiectulu alegeriloru, spre a castiga o invingere morala in contra feluriteloru agitatiuni, contra partiteloru diurn. „Hon“, insulu radicalulu si fusionistulu care se adresesa cu acestea cuvinte catra radicalii, unionistii si fusionistii sei, si asta facu si tote partitele, cari nu voru se ingienunchie. — Schuselka in „Reform'a“ sa cu unu tonu plinu de amaratiune inca protestesa cu tota resolutiunea in contra centralistiloru, cari nega ori ce consciintia de dreptulu seu, ori ce simtiu de libertate, ori ce onore politica a poporului, dicundu: ca germanii austriaci nu aru fi demni de lamentatiuni, candu aru sta cu manile in sinu ca sei ajute lamentatiunile. — Deca simtiulu natiunale ar trebui se se manifestese prin invalirea flamurei natiunale cu dudu de doliu, plecandulu la pamentu si ca babele cele uimite, ca gainele cele bete se se clatine de totu ventulu, in adeveru amu trebui se ne fia rusine, ca ne numimu cu numele nostru. Se ne redicamu flamur'a nostra atata de inaltu ca cum facu si celelalte natiunalitati cu a loru. Se redesteptamu reminiscintiele nostre istorice cele manine, se ne tienemu tare de reminiscintiele nostre de dreptu de statu, se ne dovedimu, ca suntemu o unica rasa a marei natiuni si nimené nu va cutesa a ne batujocuri. Asia striga catra germani, cari temenduse de cehi confugu la dualismu, ca la loculu de scapare. Se ne nitamu in acesta oglinda, se vedemu, cum si canta toti de pelea s'a.

— In 1-a se reintorse princ. de Montenuovo, comandantulu generalu din Ardélu dela evolutiunile de cavaleri'a, ce se tienura aici.

— In Treiscaunele secuiesci in 27 Sept. reintra c. Dion. Kálnoky in scaunulu seu cu o primire din partea aristocratiei ca si in 1861, inse acum dise, ca o face acesta cu mai mare sperantia, decat atunoi.

— T. Iacobu B o l o g a consiliariulu curtii de casatiune inca e alesu la congresulu sasiloru din Sibiu.

— Din Vien'a se scrie ca fama, ca br. Bach va lua portuoliulu ministeriului de esterne in loculu c. Mensdorff. Atat'a e adeveru, ca demisiunea ca internunciu in Rom'a si-a primit'o dela M. iestate, si se crede ca br. Hübner va reapuca servitiulu.

— In cottulu Biharei se denumi comite supremu Iosifu de Szlavy, si in Satumare custodele de coron'a Ungariei c. Georgiu Károly.

— Croatii se tienu de continuitatea sa de dreptu dela 1861. —

Din strainata te: In Itali'a ferbe; in Turinu se facu o demustratiune din partea burgariloru cu strigari se traiésca Garibaldi. — In Biaritiu si Sebastianu s'au unitu poterile latine Franci'a, Spani'a Portugali'a si Itali'a, ca ele se apere eschisivu pe Pontificele Romei, care se afla ér' negociandu cu Itali'a. —

Provocatiune.

Toti Domnii si Dómnele, care au binevoita a contribui pentru maiululu, ce era se 'lu arangesse inf. Reuniune romanésca de gimnastica din Brasiovu — in vér'a anului 1864 in folosulu fondului acestei Reuniuni — sunt rogati a se adresa catra presidiulu Reuniunii, spre primirea inapoi a acelei contribui. Celu-ce nu se va areta pana in 17 dile dela acesta publicatiune, va perde dreptulu de a mai pretinde acesta suma, eara banii contribuiti se voru adauge la fondulu Reuniunii numite.

Nicolae Stravoi
presiedinte.